

POSTANOWIENIE

Dnia 3 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **D. M.**

w przedmiocie wznowienia postępowania kasacyjnego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 3 kwietnia 2025 r.

wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego Adama Rocha od rozpoznania

wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o

wyłączenie od udziału w sprawie V KO 76/24 sędziego Zbigniewa Kapińskiego,

na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art.42 § 1 i 4 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1

Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

postanowił

**stwierdzić, że sędzia Adam Roch jest z mocy prawa wyłączony
od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda
Witkowskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie od udziału
w sprawie V KO 76/24 sędziego Zbigniewa Kapińskiego.**

UZASADNIENIE

W dniu 1 sierpnia 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynął „wniosek” obrońcy skazanego D. M. , stanowiący w rzeczywistości sygnalizację potrzeby wznowienia z urzędu postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2022 r., V KK 94/22, o oddaleniu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego jako oczywiście bezzasadnej. Podstawą sygnalizacji uczynił jej autor przepis art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., związany z udziałem w składzie orzekającym Sądu

Najwyższego (jednoosobowym) osoby – sędziego Marka Siwka – powołanej na urząd sędziego tego Sądu na wnioski Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 – dalej ustawa o KRS z 2017 r.).

Sprawa ta, zgodnie z imienną listą sędziów Izby Karnej, przydzielona została do referatu sędziemu Antoniemu Bojańczykowi. Po wyłączeniu tego sędziego – na wniosek obrońcy – postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2024 r., KRI 567, a to w oparciu o przepis art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k., kolejnym referentem w sprawie wyznaczono SSN Michała Laskowskiego. Zarządzeniem z dnia 4 grudnia 2024 r., osoba pełniąca funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej wyznaczyła w niniejszej sprawie skład orzekający uzupełniając ten skład – poza referentem – o swoją osobę oraz SSN Dariusza Kalę. W dniu 14 stycznia 2025 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego o wyłączenie od udziału w sprawie sędziego Zbigniewa Kapińskiego wraz z wnioskiem o wyłączenie od jego rozpoznania osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r. Osoba pełniąca funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej wyznaczyła do rozpoznania tego wniosku sędziego Pawła Kołodziejskiego (KRI 752).

W dniu 30 stycznia 2025 r. (data wpływu do SN) obrońca D. M. w trybie art. 41 § 1 k.p.k. wniósł o wyłączenie od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Zbigniewa Kapińskiego również sędziego Pawła Kołodziejskiego. Postanowieniem z dnia 12 lutego 2025 r., KRI 794, Sąd Najwyższy na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. wyłączył sędziego Pawła Kołodziejskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Zbigniewa Kapińskiego od rozpoznania wniosku – sygnalizacji obrońcy skazanego o wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego.

Kolejnym zarządzeniem osoby pełniącej funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej wniosek o wyłączenie sędziego Zbigniewa Kapińskiego przydzielony został do rozpoznania sędziemu Ryszardowi Witkowskiemu. W dniu 7 marca 2025 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy o wyłączenie sędziego Ryszarda Witowskiego od rozpoznania wniosku o

wylączenie sędziego Zbigniewa Kapińskiego, oparty również o przepis art. 41 § 1 k.p.k. i połączony z wnioskiem o wyłączenie od jego rozpoznania osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r.

Ten ostatni wniosek przydzielony sędziemu Adamowi Rochowi (KRI 877).

Pismem z dnia 24 marca 2025 r. (data wpływu do SN) obrońca D. M. wniósł o wyłączenie od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Zbigniewa Kapińskiego sędziego Adama Rocha. We wniosku, opartym o przepis art. 41 § 1 k.p.k., wnioskodawca, ponawiając też wniosek o wyłączenie od rozpoznania tego wniosku sędziów powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r., odwołał się do uchwały składu połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, zgodne z którą nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r. W szerokich motywach pisemnych tego wniosku jego autor, wskazując na konkretne orzeczenia Sądu Najwyższego, podniósł, że udział sędziego Adama Rocha w rozpoznaniu jego wcześniejszego wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego, będzie stanowiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także skutkowało uchybieniem, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Nie można odmówić zasadności zawartej w powołanym wyżej wniosku argumentacji wskazującej na konieczność wyłączenia sędziego Adama Rocha od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie V KO 76/24 sędziego Zbigniewa Kapińskiego.

Na wstępie podkreślić należy, że wniosek ten jest dopuszczalny a wynika to z mającej moc zasady prawnej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 13 czerwca 2023 r., I KZP 22/22, zgodnie z którą – pojęcie „sprawy”, o jakim mowa w art. 40 i art. 41 § 1 k.p.k. odnosi się zarówno do sprawy głównej, rozumianej jako orzekanie w głównym przedmiocie procesu, jak również postępowań incydentalnych, w tym takich, które mają miejsce w ramach sprawy głównej.

Zgodzić należy się z argumentacją, że orzekanie przez wymienionego we wniosku sędziego w przedmiocie wyłączenia od rozpoznania wniosku o wyłączenie od rozpoznania wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego w oparciu o przesłankę z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. sędziego powołanego na urząd sędziego tego Sądu w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r., w sytuacji, gdy sędzia Adam Roch uzyskał swoją nominację do sądu (wcześniej był prokuratorem) w tożsamej procedurze, stanowiłoby naruszenie zasady *nemo iudex in causa sua*.

Co więcej, w stwierdzonym w tej sprawie stanie procesowym wyłączenie sędziego Adama Rocha powinno nastąpić *ex lege* na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k., co trafnie zauważył już w toku niniejszego postępowania Sąd Najwyższy w powołanych w części wstępnej tego uzasadnienie postanowieniach z dnia 3 października 2024 r., KRI 567, wyłączającym sędziego Antoniego Bojańczyka oraz z dnia 12 lutego 2025 r., KRI 794, wyłączającym sędziego Pawła Kołodziejskiego.

Ratio legis art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. jest czytelne i – w myśl zasady *nemo iudex indoneus in propria causa* – sprowadza się do odsunięcia od sprawy sędziego, w sytuacji, gdy jej rozstrzygnięcie wpływa na sferę jego praw i obowiązków. Nie chodzi przy tym jedynie o te ewidentne przypadki, gdy sędzia jest stroną procesową, które *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, ale o każdy przypadek, gdy sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (zob. J. Kosonoga (w:) R. A. Stefański S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1 – 166, Warszawa 2017, tom I, s. 550). Trudno o bardziej jednoznaczny przykład tego rodzaju sytuacji niż ten, w którym sędzia Sądu Najwyższego powołany w niekonstytucyjnym trybie, ma rozstrzygać o wyłączeniu od rozpoznania sprawy osoby powołanej również z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa nie

będącej organem tożsamym z tym, który przewidziany jest w art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Racje ma też obrońca, że orzekanie w przedmiocie jego – podlegającego obecnemu rozpoznaniu – wniosku sędziego Adam Rocha prowadziłoby do uchybienia, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a także do naruszenia regulacji konstytucyjnych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i konwencyjnych (art. 6 ust. 1 EKPC). Sąd Najwyższy w tym składzie zgadza się też w pełni z argumentacją zawartą w pisemnych motywach wystąpienia obrońcy, w tym odnoszącą się do okoliczności związanych z drogą zawodową tego sędziego i jego obecnego orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Powyższe niewątpliwie wzmacnia zasadność wyłączenia tego sędziego od rozpoznawania wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego i to na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.

Zarówno w przypadku sędziego Adama Rocha, jak i sędziego Ryszarda Witkowskiego, tożsame są okoliczności, które skutkowały ich orzekaniem w Izbie Karnej i to poczynając o sposobu powołania ich do mającej charakter sądu specjalnego Izby Dyscyplinarnej w nietransparentnej procedurze w 2018 r., a następnie przeniesienia – po likwidacji Izby Dyscyplinarnej w 2022 r. – do legalnej Izby Sądu Najwyższego decyzją osoby pełniącej funkcję Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w sposób stanowiący ominięcie wymogów określonych w art. 179 Konstytucji RP. Sąd Najwyższy w tym składzie uznaje więc za uzasadnione stwierdzenie, iż akty nominacji na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej, jako organie, który od początku zasadnie traktowany był jako organ niespełniający konstytucyjnego i konwencyjnego wymogu sądu niezależnego i bezstronnego „ustanowionego ustawą” (zob. pkt 4 powołanej już uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz wyrok ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*), podjęte przez Prezydenta RP wyłącznie w ramach konkursu na stanowiska w tej Izbie, nie obejmują powołania do każdej innej Izby Sądu Najwyższego i tym samym nie wywołują skutków związanych z takim powołaniem. Wadliwość pierwotnego powołania, niezależnie od intencji ustawodawcy, który w nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym z 2022 r. usunął istniejące dotąd formalne ograniczenia w przenoszeniu sędziów tej Izby, nie mogą prowadzić do usankcjonowania tej pierwotnej wady, a tym bardziej uprawniać do

orzekania w innych Izbach Sądu Najwyższego. Ta pierwotna wadliwość powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w konkursie do Izby Dyscyplinarnej nie może być również w drodze wtórnych, mających charakter techniczny zabiegów, konwalidowana. Skutek taki (konwalidacja) mógłby zostać osiągnięty wyłącznie poprzez przeprowadzenie prawidłowej procedury powołania i to powołania do prawidłowo ukształtowanego sądu (zob. także w tym przedmiocie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 października 2023 r., II KK 82/23; z dnia 1 marca 2024 r., II KK 493/22; z dnia 7 marca 2024 r., IV KK 571/23).

Skoro, pomimo rzucających się w oczy okoliczności, o których mowa wyżej, ani sam sędzia nie złożył oświadczenia o jakim mowa w art. 42 § 2 k.p.k., chociaż wcześniej inni sędziowie wnioski oparte przynajmniej o przepis art. 41 § 1 k.p.k. składali (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2022 r., IV KO 100/22 [na wniosek sędziego Igora Zgolińskiego]; z dnia 19 maja 2022 r., V KO 38/22, z dnia 7 lipca 2022 r., V KO 60/22 i z dnia 9 sierpnia 2022 r., I KO 73/22 [na wnioski sędziego Antoniego Bojańczyka]; z dnia 29 marca 2022 r., II KO 27/22, z dnia 9 czerwca 2022 r., IV KO 49/22, z dnia 14 czerwca 2022 r., I KO 59/22 i z dnia 15 czerwca 2022 r., V KO 22/22 [na wnioski sędziego Marka Motuka]; z dnia 28 lipca 2022 r., IV KO 88/22 i z dnia 9 sierpnia 2022 r., I KO 73/22 [na wnioski sędziego Pawła Kołodziejewskiego]), a stosownych decyzji nie podjęła też osoba pełniąca funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierująca pracami Izby Karnej, która nie wdrożyła procedury wyłączającej z mocy prawa sędziego Adam Rocha od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego, wyłączenie tego sędziego w trybie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. – a więc z mocy prawa – stało się koniecznością, w tym również dla zapewnienia stronie prawa do rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości (tak też Sąd Najwyższy w powołanych w tym uzasadnieniu postanowieniach z dnia 3 października 2024 r., KRI 567 i z dnia 12 lutego 2025 r., KRI 794, czy też w postanowieniu z dnia 18 lutego 2025 r., II KO 105/24 – KRI 792).

Z tych względów postanowiono jak na wstępie.

[J.J.]

[a.]

